

Po pošti prejemani:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " —
četrt " 6 " 50
mesec " 2 " 20

V upravnistvu prejemani:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " —
četrt " 5 " —
mesec " 1 " 70

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnino in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 193.

V Ljubljani, v petek 24. avgusta 1900.

Letnik XXVIII.

Korenine anarhizma.

Vse krščanske države na celem svetu so v nevarnosti po internacijonalni anarhiji; ponavljamo: krščanske države. Na Turškem vsaj se o nečem takim dozdaš še ni slišalo. Poseben to pojav. Kje je treba iskati vzrokov? Ako bi sto ljudij vprašali, vsak nam bode povedal poseben vzrok. Vendar bi večina odgovorov strinjala v tem, da prevelika hiperprodukcija, kopičenje vseh kapitalov v rokah onih 10.000 zgoraj, preljudnatost — torej kapitalizem in manšterstvo so tega vzrok.

Nasproti temu se more reči, da je še dovolj rodovitnih krajev, v katerih bi moglo desetkrat večje število prebivalcev živeti, in da je tudi ondi razširjen anarhizem, n. pr. v Ameriki.

Vzhodna Evropa bi mogla še trikrat toliko prebivalcev prerediti. Sibirija je dozdaš skoraj neobljudena. Ni tedaj pomanjkanje vsakdanjega kruha, kar ljudi sili k anarhizmu.

Razun tega se je po sodnijskih preiskavah dokazalo, da noben izmed obsojenih anarhistov ni trpel pomanjkanja ali da mu ni bilo treba stradati, ako bi bil hotel delati. Znani izrek »struggle of life« — boj za obstanek je samo izjemoma resničen in kjer je resničen, tam je stradajoči delavec navadno miren.

Mi se v tem pogledu držimo dijagnoze slavnega angleškega zgodovinarja in državnikarja Macaulaya, ki se je izrazil, da Evropa postane žrtev nove vrste Mongolov in Vandalov, ki ne pridejo v Evropo odnekod iz Tibeta, ampak pridejo na vrh iz zemlje, na kateri prebivamo. Drug slavni učenjak je pred nekoliko leti napisal: Narava sama kaznuje človeka — roparja. Kjer človek izkoristi svojo oblast do zadnje kapljice krvi, do zadnjega soka, tam narava zoper njega pošilja velike množice škodljivega mrčesa, povodnji in druge vremenske uime, da bi ga kažnjevale.

Kakor v gmočnem svetu, tako tudi v svetu moralnem so gotovi zakoni, katerih človek nikoli ne sme prestopiti brez kazni. Narava se maščuje s kugo, kobilicami in drugim škodljivim mrčesom.

Neusmiljeno izsekavanje gozdov v severnih ameriških državah je po mnenju meteorologov povzročilo tropično podnebje s strašanskimi cikloni, povodnjami itd.

Tudi življenje narodov ima gotove moralne podlage, ki se najbolj nazorno kažejo v krščanstvu. Poglavitni zakon človeštva je: ljubi Boga čez vse in bližnjega kakor samega sebe.

Na teh dveh stebrih je sezidano celo socialno poslopje in k temu se družijo tretji steber: kar nočeš, da bi ti drugi storili, tudi ti jim ne smeš storiti. To pa se ne tiče samo posameznika, ampak vseh družabnih vrst. Grozna gonja za dolarjem ali za mamonom hudobije je porušila socialno ravnotežje na celem krščanskem svetu. Državniki, učenjaki, pisatelji so podrli one tri strehe, na katerih stoji moralni svet in iz notranjosti zemlje prihajajo na vrh sedaj kot maščevalci — anarhisti. Mi moderni anarhizem presojamo s stališča krščanskega. Moderno znanstvo — darvinizem — je podrlo prvi steber: vero v Boga in dosledno tudi ljubezen do Boga. Moderni kapitalizem in liberalizem sta podrli drugi steber: ljubezen do bližnjega, in divja, brezobzirna konkurenca je podrli tretji steber s tem, da jemlje obrtniku in delavcu zadnji kosček kruha iz rok. Na čem ima torej naš moralni svet stati, ko so mogočnejši sami poprej uničili podlage človeške družbe? Zakon ljubezni stare zaveze je bil v novi zavezi potrjen in spopolnjen in ni bil izdan za posameznike, temveč za celo človeško družbo.

Ti trije stebri se morajo zopet postaviti, a ne s pomočjo policije in vojakov, ampak s pomočjo postavodajalnih zborov po načelih krščanske pravičnosti. Mesto Pariz je pred nekoliko leti povišalo stroške za policijo za 800.000 frankov in atentatov je čim-

dalje več. Policija in vojski ne bodo anarhistov iztrebili s sveta. Tu ne more pomagati nobena še tako velika moč gmočna, tu more pomagati samo moč moralna — krščanstvo.

Mi smo prepričani, da samo vera more te tri podrti stebre človeške družbe zopet postaviti. Mi drugega sredstva ne poznamo in drugega niti najti ni mogoče. In s tem prepričanjem se hočemo udeležiti II. slov. katoliškega shoda.

—án.

Nasprotniki katoliškega shoda.

Iz Zagreba, 20. avg.

Katoliški shod, ki se bode vršil prve dni prihodnjega meseca v Zagrebu, je silno vznemiril naše nasprotnike v mažaronskem in mažarsko-židovskem taboru. Ta klika, ki polni od dne do dne svoje časopise z raznimi obrekovanji vsega, kar je hrvatskemu narodu milo in drago, se je lotila zdaj tudi tega shoda. Prenizki v svojem mišljenju o važnih vprašanjih, ki jih ima rešiti ta shod na korist katoliškega hrvatskega naroda, pripovedujejo in širijo čisto zmedene vesti o tem katoliškem pokretu, češ, da je ta shod sklican le v politične svrhe po napotku škola Strossmayerja. Ta shod nima po njihovem zatrjevanju nobene druge svrhe, nego da osnuje novo politično stranko na Hrvatskem. Toda vsa ta poročila po njihovih časopisih so tako absurda in abotna, da se jim mora vsak hrvatski domoljub le rogati, kajti kaj takega morejo napisati le ljudje bolnih možganov, kajti za tako neumne jih ne moremo smatrati, da bi ne znali razsojati o sedanjih političnih situaciji na Hrvatskem.

Že meseca julija, ko je škof Strossmayer bil nekoliko dni v Zagrebu ter med drugimi obiskal tudi bana, so raznesli ti nasprotniki Hrvatske glas, da hoče Strossmayer osnovati stranko, katera bode podpirala samega bana. Te neumnosti se drže mažarski časopisi še dandanes, pa mislijo, da se bode na katoliškem shodu zares razpravljalo o osno-

vanju take nove stranke. Kdor pozna politične nazore teh obeh hrvatskih dostojanstvenikov, ve dobro, da med njima v politiki ne more biti nikdar složnega mišljenja niti delovanja. Kaj takega morejo verjeti le največji politični krakovidneži. Strossmayer zastopa svobodno in neodvisno Hrvatsko ter slogo z ostalim Slovanstvom, ban pa je glavni steber današnjega zistema na Hrvatskem. A kaj dela ta zistem dandanes s Hrvati in z drugimi Slovani v Avstro-Ogerski, to nam ni treba tukaj razkladati, o tem skušajo Slovani le preveč vsak dan.

Vsled tega je nespametno misliti na tako stranko, ki bi mogla zjediniti bana in Strossmayerja, kajti ban pače nemudoma, ko bi se le malo odstranil od današnjega zistema, a o Strossmayerju ne moremo niti misliti, da bi se mu približal. Katoliškemu shodu v Zagrebu se tedaj ne bode treba baviti s snovanjem nove politične stranke, ker je nova stranka, kakoršno si mislijo naši protivniki, nemogoča, a pred vsem tudi nepotrebna, saj je prava Hrvatska že zdavnej zbrana v taboru hrvatske zjedinjene opozicije, katera je tudi sprožila misel o katoliškem shodu, na katerem naj bi se razpravljalo o duševnih in gmočnih potrebah hrvatskega naroda.

O takih potrebah nočejo protivniki hrvatskega naroda nič slišati, saj jim je dražje, da narod propada, ker mislijo na ta način poprej doseči svoje svrhe. A da odvrnejo od koristnega delovanja neodločne Hrvate, motijo občinstvo s svojim nedostojnim obrekovanjem tega prekornega pokreta na Hrvatskem, češ, da se gre pri vsem tem le za političnimi spletkarstvi, a ne za dobrobit samega naroda.

Toda s tem svojim nedostojnim pisanjem ne bodo dosegli svoje svrhe, marveč ravno protivno, kajti zanimanje za katoliški shod raste od dne do dne ter se nadejamo, da bode katoliška zavest hrvatskega naroda osramotila vse navidezne prijatelje njegove, ki ga z laskanjem odvrčajo od pravih nje-

LISTEK.

Prepir med rožo in kamelijo.

(Česki spisal V. Kosmák, prevel P.—s.)
(Konec.)

Gizdavi Oleander je stopil pred sedež in priklonivši se do tal je govoril tako-le: »Rajska Blaženost! Tukaj na zemlji se prepiramo mi cvetice nekaj časa sem za kraljičino čast. Nekateri glasujejo za Rožo. Ne tajim, da prekosi druge v lepoti in vonjavi; jaz pa in moji tovariši smo tega mnenja, da sama lepota še ne zadostuje kraljičinemu dostojanstvu. Rečem odkritosrčno: Roža ne pozna veličastnosti in plemenitega ponosa! Sicer je tudi v najvišjih krogih priljubljena, ali vendar velikokrat se spozabi in se poniža tudi v najrevnejšo kočjo — in to ne pristuje kraljici. Zraven tega je še neomikana in zbada vsakega, kdor se je le dotakne.

»Primaruha!« zaklical je jezno Kaktus. Blaženost se je zasmejala, pomigala je razkačenemu reki: »Junaki so navadno strastni. Počakaj, gospod polkovnik!«

»Mi smo se ozrli na drugo vzvišeno cvetico«, nadaljeval je Oleander, »tukaj na kraljevsko Kamelijo. Sodi sama, rajska kraljica, ali se ne more meriti plemenita Kamelija po lepoti z Rožo? In vrh tega, poglej, kako se res kraljevski vede. Kdo jo je videl kdaj drugje kakor v krasnih sobanah

lepih in imenitnih gospodičin, v bliščečih gledališčih ali na leskečih plesiščih? Vzvišenost ji je naravna; brez leska in sijaja bi uvela, umrla. — Torej bodi ona kraljica vsemu cvetju!«

»Ali si dokončal?« vprašala ga je Blaženost.

»Dokončal sem!« odgovoril je ošabno Oleander in se priklonil.

»Kdo je govornik iz tabora Rože?«

Pristopil je Karafijat in pripognivši se z globokim spoštovanjem je začel jasno, odkritosrčno: »Priprosti cvet sem: ne pričakuj torej od mene tako lepih besedij, s kakoršnimi je imenitni Oleander zagovarjal svoj nasvet. Zakaj je nas cvete dobri Bog ustvaril? Ljudem v veselje! Ali ni revež ravno tako človek kakor bogatin? Ali se spodobi cveticam, da bi blažile le bogatine, revežev pa ne? Pred vsemi drugimi pa cvetici kraljici, katera mora biti najbolj popolna, vzor vsem? Oleander je sam priznal, da ljubi plemenita Roža v svojem res kraljevskem srcu vse: visoke in nizke. In to je nazival poniževanje — pa kdo se je kdaj bolj ponižal kakor naš Stvarnik sam, ki ljubi vse? Ali ni prikladno, da je tudi pozemeljski kralj ali kraljica odsvit nebeskega kralja? Ali ne pristuje, da je kraljica cvetic, iz katerih se smehlja neskončna božja dobrot na vse pravične in krivične ljudi, tudi Njegov odsvit?«

Karafijat je kar gorel navdušenja, prenehal je govoriti in vprašaje uprl svitle oči v sedež.

Blaženost je prikimala pohvalno.

»Da Roža v lepoti druge prekosi«, nadaljeval je Karafijat, »omenil je tudi Oleander, kar se pa tiče bodjenja, upam, da bode odgovoril namesto mene častitljivi gospod Kaktus.«

»Z veseljem!« odgovoril je Kaktus obrnivši se k Oleandru; podprl se je z rokami in ognjevito vnet za Rožo je kimaje govoril: »Oj, vi premudri gospod Oleander, imenujte mi kralja ali kraljico brez vojske, brez brambe? Prosim, imenujte!«

V tem hipu pa je ustala rajska cvetica in mahnila je z roko. Njen glas je donel kakor žvenk čistega srebra, kakor brenk harfe, kadar si igra sapica z njenimi strunami.

»Jaz sem Blaženost. Gledam v raju v obliče samemu Stvarniku, iz katerega izvira vsa sreča. Spoznala sem, da je najvišenejša čednost uljudna ponižnost — in nasprotno gizdavi napuh velika pregreha. Bodi torej kraljica pozemeljskim cvetom Ti, ljubeznjivo ponižna Roža!«

Potem je stopila rajska Blaženost s sedeža k zarudeli Roži; objela jo je in poljubila. Vsled tega poljuba so zadisale Roži ustnice; poprej še ni nobeden rožni cvet dišal. Potem jo je peljala na sedež in ji je položila na glavo krono iz demantove rose.

»Cvetlice, uklonite se svoji ponižni in lepi kraljici!«, tako je zapovedala Blaženost.

In vse sveticice se so pripognile; Blaženost se je pa vzdignila med slavčkovim petjem v svitle višave.

Komaj je le ta zginila, hitela je tudi globoko užaljena Kamelija in njene spremljevalke odtod. Kraljica Roža pa je stopila s svojega sedeža, objela je vsak sebi zvest cvet in na čelo poljubila. In vsak cvet, katelega je poljubila, od tedaj diši. Prevzetni cveti pa nimajo te prednosti.

Komar je jel igrati na gosli, Žužek je zabrenčal na bas, Murček je zatrobil in kraljica se je sprehajala po vrtu.

Skozi plot sta gledala Kopriva in Bodec; obrekovala sta iz vse moči. Celo skrito zadaj na vrtu so stale tri deklice: lovčeva Vijolica, pastirju draga Materna Dušica in Reseda iz predmestja. Šepetale so med seboj: »To je lepota! O da bi smeli med nje!«

Roža je slučajno slišala ta šepet. Takoj se jim je približala s prijaznim smehljajem: »Kaj pa delate tukaj, ljuba dekleta? Zakaj se nam ne pridružite?«

»Sramujemo se!« šepetala je Vijolica.

»O ti sladka nedolžnost!«, dejala je Roža. Pripognila se je tudi k tem cvetkam in je vsako trikrat poljubila. — Zato torej te tri cvetice za Rožo najbolj diše.

